Majanduslikud olud. Muldkonna mitmekesine koosseis on tingitud aluspõhja geoloogilisest ehitusest ja maastiku arenemisest kvartäärajal. Põhjapoolsem maakonna osa, mis asub siluuri peal, on võrdlemisi õhukese kvartääraegsete moodustuste korraga kaetud ja on seepärast ka vähem viljakas. Suurem osa maakonnast asub aga devooni liivakivil, mis, nagu keemilised uurimised tõendavad, taimekasvule väga väärtuslist ainet — kaalit — sisaldab. Kõige viljakamaiks aladeks tuleb lugeda siiski põhimoreensavi alasid lõuna ja põhja pool Emajõge. Sama põhimoreensavi katab ka drömlinite nõlvu ja õhema kihina ka lagesid, mis neid põllupidamiseks õieti soodsaks teeb. Põhimoreensavi esineb ka Otepää ümbruses kaunis laialdaselt, kuid sageli leiame siit ka kruusa ja liivamulda, mille põllumajanduslik väärtus keskmine, paiguti alla seda. Otepää ümbruse muldkonna iseloomulisemaks jooneks on aga suur vaheldus, mis algab kergete liiva- ning kruusamuldadega ja lõpeb raskete rasvaste savidega. Vähe viljakaid puhtliiva - muldi kohtame Tartumaal vähe. Nad esinevad siin-seal sanduraladel (Elva ümbrus) ja mõhnades. Viimased on siiski viljakama mul-

22. joon. Teadusaare sumbküla Torma kihelk.

23. joon. Koosa sumbküla Kodavere kihelk.

24. joon. Kivijärve haguküla Laiuse kihelk.

laga, sest liiv on siin savikam. Orgudes leidub paiguti väga viljakat uhtmulda. Liivaseil aladel, lohkudes, kus põhjavesi lähedal, tekib ülemise mullakihi all leede, mis võib põhjustada soode tekkimist.

Üldiselt võetud on Tartumaa muldkond üks viljakamaist Eestis. Põllumulla paksus on kõikuv ja ulatub 20—50 sm. Sama vahelduv on ka huumusesisaldus, millest värvub muld pruunikast pea tumemustaks.

Põllundus ja karjandus on rahvastikule pea-tuluallikaks. Ligi 70% põllupinnast on teravilja all. Nisu kasvatamine on piiratud üldiselt, kuna kaera — lipu- ja rootsi kaera — kõige laialdasemalt kasvatatakse (29% põllupinnast). Linade kasvatamine on viimsel ajal kahanenud, kuid võtab siiski umbes 4% põllupinnast oma alla (27. joon.). Umbes 6% põllupinnast on kartulite ja ligikaudu 1% muude viljade — herne, oa, tatra kuivemail aladel, loomapeedi jne. all.